

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор
Ваховський Л. Ц.

УДК 008:[378.011.3-051:796]

Т. В. Зубехіна

**ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
КУЛЬТУРИ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ У ПРОЦЕСІ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

Інформатизація суспільства та комп'ютеризація усіх сфер людської діяльності стали провідними тенденціями світового розвитку. Інформаційні технології все більше проникають в різні сфери життя, науки і освіти, виробництва, що вимагає відповідних знань та вмінь їх використання і цілеспрямованого формування інформаційної культури. Розвиток інформаційної культури формує групи людей, що духовно об'єднані спільністю розуміння тих проблем, в рішення яких вони включені. Інформаційна культура органічно входить в реальну тканину суспільного життя, надаючи їй нову якість, і призводить до зміни багатьох соціально-економічних, політичних і духовних уявлень, вносить якісно нові риси в образ життя сучасної людини.

Відповідно, зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, які володіють інформаційною культурою. Зважаючи на це, важливою складовою професійної підготовки бакалаврів з туризму, діяльність яких включає вміння створювати, зберігати та використовувати інформацію про туристичний продукт, є формування у них інформаційної культури.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється увага проблемі формування інформаційної культури особистості. Питання визначення суті поняття культура та її місця в освіті вивчали В. П. Андрущенко, А.О. Веряєв, Л.В. Гуперський, Н.Б. Крилова, В.М. Розін, І.К. Шалаєв. Процес диференціації культури та виділення в її системі інформаційної культури досліджували В.О. Виноградов, Л.С. Винарик, Г.Г. Воробйов, А.С. Гинкул, Ю.М. Горвіц, Н.Г. Джинчарадзе, А.П. Єршов, М.І. Жалдак, Л.В. Скворцов, В.Ф. Сухіна, О.М. Тарасова, О.М. Щедрін.

Проте ці дослідження спрямовані переважно на теоретичний аспект проблеми без урахування особливостей професійної діяльності у сфері туризму і специфіки професійної підготовки бакалаврів з туризму.

Метою статті є проведення сутнісного аналізу поняття «інформаційна культура» в контексті фахової підготовки бакалаврів з туризму.

Враховуючи обмеженість наукових та практичних розробок з цього питання, виникла потреба в реалізації механізмів активізації її

розвитку в умовах переходу до інформаційного суспільства, що визначило завдання дослідження знайти шляхи удосконалення формування інформаційної культури бакалаврів з туризму у процесі фахової підготовки.

На сьогодні існує велика кількість визначень поняття «інформаційна культура». Розглянемо деякі з них.

В.А. Виноградов і Л.В. Скворцов подають визначення поняття «інформаційна культура» як в широкому, так і вузькому його розумінні [1, с. 5-29.]. Зокрема, у широкому розумінні поняття «інформаційна культура» автори тлумачать як сукупність принципів і реальних механізмів, які забезпечують позитивну взаємодію етнічних і національних культур, їх об'єднання в загальний духовний досвід людства [1, с. 10]. Такий погляд інтерпретується в плані історичного розвитку. У вузькому розумінні поняття «інформаційна культура» В.А. Виноградов і Л.В. Скворцов тлумачать як рівень розвитку інформаційних зв'язків в суспільстві і характеристику інформаційної сфери діяльності людей [1, с. 10].

Л.С. Винарик і А.І. Щедрін зазначають, що один з провідних фахівців в області інформатизації Е.П. Семенюк під інформаційною культурою розуміє інформаційний компонент людської культури в цілому, що об'єктивно характеризує рівень всіх здійснюваних у суспільстві інформаційних процесів та існуючих інформаційних стосунків. Автори вносять у це формулювання «невелике уточнення», яке, на їх погляд, повинно його конкретизувати, стверджуючи, що інформаційна культура – це рівень практичного досягнення розвинутої інформаційної взаємодії і всіх інформаційних відносин в суспільстві, міра досконалості в оперуванні будь-якою необхідною інформацією [2, с. 37]. Зазначається також, що під інформаційною культурою розуміється сукупність її складових: нових інформаційних технологій, технологічної, правової, соціологічної і ергономічної, які інформують людину і впливають на протікання соціальних процесів у суспільстві, колективі і виховання свідомого ставлення людини до праці, прав і обов'язків [2, с. 37].

На думку Л.В. Скворцова, досвід проте показує, що оволодіння знанням і умінням – це лише один аспект інформаційної культури. Розшифрування поняття «інформаційна культура» припускає вияв її об'єктивності як реальності, в якій живуть і діють індивіди, незалежно від того, наскільки досконало вони володіють комп'ютерною технікою і прийомами складання програм [3, с. 15].

А.П. Суханова тлумачить поняття «інформаційна культура» у вузькому змісті: це рівень досягнутого в розвитку інформаційного спілкування людей, а також характеристика інформаційної сфери життєдіяльності людей, у якій ми можемо відзначити ступінь досягнутого, кількість і якість твореного, тенденції розвитку, ступінь прогнозування майбутнього [4, с. 150].

Як зазначає С.Г. Антонова, нині створюється база для формування протиріччя між категорією індивідів, інформаційна культура яких формується під впливом інформаційних технологій та відбиває нові зв'язки і відношення інформаційного суспільства, та категорією індивідів, інформаційна культура яких визначається традиційними підходами. Це створює різні рівні якості інформаційної культури при однакових витратах сил та часу, призводить до об'єктивного скривдження, пов'язаного зі зниженням можливостей творчого прояву одних суб'єктів у порівнянні з іншими [5, с. 50].

О.І. Шиман доводить, що інформаційна культура розглядається як обов'язковий складник загальної культури фахівця будь-якого профілю [6, с. 36]. Ми підтримуємо думку цього автора, який стверджує, що «інформаційну культуру необхідно формувати у студентів під час навчання з урахуванням специфіки відповідного фаху», і вважаємо, що безпосередньо це стосується і процесу формування інформаційної культури бакалаврів з туризму [6, с. 37].

В інформаційному суспільстві центр ваги припадає на суспільне виробництво, де істотно підвищуються вимоги до рівня підготовки всіх його учасників, тому особливу увагу слід приділяти інформатизації освіти як напряму, пов'язаного з придбанням і розвитком інформаційної культури людини. З огляду на це, зміст підготовки бакалавра з туризму потрібно змінити так, щоб забезпечити майбутньому фахівцю не тільки загальноосвітні та професійні знання в області туризму, але і необхідний рівень інформаційної культури.

Інформаційна культура є продуктом різноманітних творчих здібностей бакалавра з туризму і виявляється у конкретних навичках по використанню технічних пристроїв (від телефону до персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж); у здатності використовувати у процесі фахової підготовки комп'ютерну інформаційну технологію, базовою складовою якої є численні програмні продукти; в умінні витягати інформацію з різних джерел: як з періодичної преси, так і з електронних комунікацій, представляти її в зрозумілому вигляді та вміти ефективно використовувати; у володінні основами аналітичної переробки інформації; у знанні особливостей інформаційних потоків у професійній діяльності в галузі туризму.

Суттєвою складовою інформаційної культури бакалавра з туризму є здатність передбачати результати власних дій, розуміти те, що комп'ютерні технології є продуктом колективного розуму і не лише надають додаткові можливості, а й накладають певні обмеження на діяльність користувача.

Отже, різноманітні тлумачення поняття «інформаційна культура», які приведені у статті, зовсім не означають порушення його цілісності, а відображають природу його багатоплановості, багатоаспектності і багатофункціональності, можливість акцентування уваги на тих чи інших його сторонах у процесі фахової підготовки

бакалаврів з туризму. Науковці з огляду на поняття «інформаційна культура» пропонують широкий спектр визначень та шляхів формування інформаційної культури, що базуються на актуальних для сучасної фахівця знаннях та вміннях. Інформаційні технології все більше проникають в різні сфери життя, науки, освіти, виробництва, що вимагає відповідних знань та вмінь їх використання і цілеспрямованого формування інформаційної культури у бакалаврів з туризму.

У перспективі планується дослідити структурні компоненти інформаційної культури бакалаврів з туризму.

Список використаної літератури

- 1. Виноградов В.А.** Создание информационной культуры для Европы. Доклад на VI конференции ЕКССИД, 23-25 марта 1991 г. Кантербери, Великобритания / Теория и практика обществ.-научн. информатики / В.А. Виноградов, Л.В. Скворцов – 1991. – № 2. – С. 5-29.
- 2. Винарик Л.С.** Информационная культура: эволюция, проблемы / Л.С. Винарик, А.Н. Щедрин. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 1999. – 144 с.
- 3. Скворцов Л.В.** Информационная культура и цельное знание: избранные труды / Л.В. Скворцов. – РАН ИНИОН. – М. : 2001. – 288 с.
- 4. Суханов А.П.** Информация и прогресс / А.П. Суханов. – Отв. ред. А.Л.Симанов; АН СССР. Сиб. отд-ние. – Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1988. - 192 с.
- 5. Антонова С.Г.** Информатизация и информационная культура личности. Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее. Международная научная конференция / С.Г. Антонова. – Краснодар-Новороссийск. – 11-16 сентября. – 1996. – С. 50-51.
- 6. Шиман О.І.** Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи: Дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Шиман Олександра Іванівна. – К., 2005 – 257 с.

Зубехіна Т. В. Теоретичні передумови формування інформаційної культури бакалаврів з туризму у процесі фахової підготовки

У статті представлена характеристика поглядів представників вітчизняної та зарубіжної науки і освіти на сутність поняття «інформаційна культура». Встановлено широкий спектр визначень та шляхів формування інформаційної культури. Бакалавр з туризму повинен володіти вміннями та навичками, які диктує науково-технічний прогрес. Формування інформаційної культури відбувається на усіх рівнях системи вищої освіти з урахуванням потреб та специфіки учасників освітнього процесу.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційні технології, інформаційне суспільство, бакалавр з туризму.

Зубехина Т. В. Теоретические предпосылки формирования информационной культуры бакалавров туризма в процессе профессиональной подготовки

В статье представлена характеристика взглядов представителей отечественной и зарубежной науки и образования на суть понятия «информационная культура». Определено широкий спектр определений и путей формирования информационной культуры. Бакалавр из туризма должен владеть умениями и навыками, которые диктует научно-технический прогресс. Формирование информационной культуры происходит на всех уровнях системы образования, учитывая потребности и специфику участников образовательного процесса.

Ключевые слова: информационная культура, информационные технологии, информационное общество, бакалавр с туризма.

Zubehina T. V. The Theoretical Background in Bachelor of Tourism Problem of the Hormation of Information Culture in the Course of Professional Training

The characteristic views of native and foreign science representatives and education on the concept essence the of «information culture» is represented in this article. The Scientists offer a wide educational range of definitions and ways of information culture, based on relevant knowledge and values. The Education of information culture take place at all education system levels in the subject under the condition taking into account needs and the participants specifics in the educational process. An essential component Bachelor of tourism information culture is the ability to foresee the timely action results, understand that computer technologies are the product of collective intelligence and not only provide additional opportunities, but also impose certain restrictions on the user activities. The information culture bachelors of tourism Formation is the political, economic, social and cultural demand of social development, has a deep systemic and cross-cutting nature, is the sequel to the best historical traditions and pedagogical thought at modern social development stage. Information technology is increasingly penetrate into the various spheres of life, science, education, production, which requires the appropriate knowledge and skills of their use and the purposeful formation of information culture. The development of the information culture generates a group of people, spiritually United through shared understanding of the problems, the solution of which they are included.

Keywords: information culture, information technologies, information society, Bachelor of Tourism.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – доктор педагогічних наук, доцент Белікова Н. О.